

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V.
Postbus 28000
9400 HH ASSEN

**Directoraat-generaal Klimaat
& Energie**

Directie Warmte en Ondergrond

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/ezk

Datum 20 mei 2021
Betreft Instemmingsbesluit gasveld Faan

Ons kenmerk

DGKE-WO /20245162

Instemmingsbesluit

Uw kenmerk

1. Inleiding

Bijlage(n)

Op 6 maart 2019 heeft de minister van Economische Zaken en Klimaat (hierna: de minister) een aanvraag ontvangen van de Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. (hierna: NAM), om in te stemmen met een actualisatie van het geldende winningsplan uit 2008, waarmee is ingestemd op 5 december 2008 (kenmerk ET/EM/8186443). De aanvraag behoeft op grond van artikel 34, derde lid, van de Mijnbouwwet (hierna: Mbw) instemming van de minister.

Vanaf 2009 wordt gas geproduceerd uit het gasveld Faan. Het gasveld ligt binnen de winningsvergunning Groningen (genomen bij Koninklijk Besluit op 30 mei 1963). Het gasveld ligt in de provincie Groningen, binnen de grenzen van de gemeente Westerkwartier en binnen het verzorgingsgebied van het waterschap Noorderzijlvest. Het gasveld Faan bevindt zich in de gesteentelaag met de naam Rotliggend op ruim 3000 meter diepte.

De reden dat NAM het winningsplan actualiseert is dat zij de productieduur wil verlengen naar 2028 en het productievolume wil verduidelijken. NAM verwacht in totaal maximaal 884 miljoen Nm³ te kunnen winnen, waarvan 341 miljoen Nm³ vanaf 1 januari 2020. In 2008 is ingestemd met het winnen van gas uit het gasveld Faan zonder een duidelijke bovengrens aan de totale maximale hoeveelheid te winnen gas. De voortzetting van de gaswinning vereist tevens een actualisatie van de bodemdalingsprognose en het opstellen van een seismisch risicoanalyse (SRA).

In het hoge productiescenario van het geactualiseerde winningsplan (winningspercentage van 62%) heeft NAM opgenomen dat er eventueel een extra put geboord dient te worden om het gevraagde productievolume in het gasveld Faan te produceren. De minister benadrukt op voorhand dat het voorliggende verzoek tot actualisatie van het winningsplan voor productieperiode en volume geen instemming met een extra boring inhoud. Voor een eventuele extra boring is een omgevingsvergunning nodig. Een eventueel toekomstige boring dient, voor

wat betreft de bodembewegingseffecten, de wijziging van de productieperiode en de vaststelling van het totale maximale productievolume, binnen de grenzen van het voorliggende winningsplan te blijven.

DGKE-WO / 20245162

2. Beleid gaswinning in Nederland

In de brief van de minister aan de Tweede Kamer van 30 mei 2018 (Kamerstukken II 2017-18, 33529, nr. 469) over gaswinning uit de kleine velden en de energietransitie, legt het kabinet de prioriteit bij een zo snel mogelijke overgang naar duurzame energie. Zolang het nodig is wil het kabinet aardgas uit de kleine velden winnen, waar en voor zover dit veilig kan. Hoewel in de gebouwde omgeving stevig ingezet wordt op het geleidelijk afbouwen van het gebruik van aardgas, blijft aardgas de komende decennia essentieel voor de Nederlandse energievoorziening. De Nederlandse energievoorziening is op dit moment nog voor meer dan 90% afhankelijk van fossiele brandstoffen (olie, gas, steenkool) en aardgas voorziet in ruwweg 40% van onze primaire energiebehoefte. Aardgas is de fossiele brandstof met de minste CO₂-uitstoot en dus het minst belastend voor het klimaat. In de overgang naar duurzame energie, blijft aardgas de komende decennia nodig voor de industrie, voor het verwarmen van een groot deel van de huizen en voor het in stand houden van een betrouwbare elektriciteitsvoorziening. Het kabinet geeft voorkeur aan gaswinning uit de Nederlandse kleine velden, zowel op land als op zee, boven import van gas uit het buitenland, als de risico's klein zijn en er geen veiligheidsvraagstuk aan de orde is. Dit is beter voor klimaat, werkgelegenheid, economie, behoud van kennis van de diepe ondergrond en aanwezige gasinfrastructuur. Tevens remt productie in eigen land de toenemende importafhankelijkheid van andere landen. De minister heeft dit laatstelijk toegelicht in de brief aan de tweede Kamer van 30 maart 2020 (Kamerstukken 2019-2020, 32813, nr. 486).

3. Juridisch kader en voorbereidingsprocedure

3.1 Mijnbouw wet- en regelgeving

Een wijziging van een winningsplan moet worden getoetst aan de Mbw en de daarop gebaseerde regelgeving. De artikelen 34, 35 en 36 van de Mbw en artikel 24 van het Mijnbouwbesluit vormen het juridisch kader waaraan de aanvraag wordt getoetst. De minister toetst een winningsplan aan artikel 36 van de Mbw. Welke voorbereidingsprocedure wordt gevolgd wordt beoordeeld aan de hand van artikel 34 van de Mbw. De artikelen worden hieronder kort uitgelegd.

Artikel 36, eerste lid van de Mbw bepaalt dat de minister zijn instemming geheel of gedeeltelijk kan weigeren of daaraan voorschriften of beperkingen kan verbinden, indien dat gerechtvaardigd wordt door één van de volgende belangen:

- de veiligheid van omwonenden, of het voorkomen van schade aan gebouwen of infrastructuurle werken of de functionaliteit daarvan,
- het belang van planmatig gebruik of beheer van delfstoffen, aardwarmte of andere natuurlijke rijkdommen, waaronder grondwater met het oog op de winning van drinkwater, of mogelijkheden tot het opslaan van stoffen
- de nadelige gevolgen voor het milieu,
- de nadelige gevolgen voor de natuur.

Artikel 34, vierde lid, onder b van de Mbw bepaalt dat afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb) van toepassing is op de te volgen voorbereidingsprocedure, tenzij de wijziging van ondergeschikte aard is, omdat zij niet leidt tot een andere beoordeling van:

- de effecten van de wijze van winning, alsmede daarmee verband houdende activiteiten,
- de effecten van bodembeweging als gevolg van de winning en de maatregelen ter voorkoming van schade door bodembeweging en
- de risico's voor omwonenden, gebouwen en infrastructurele werken of de functionaliteit daarvan.

3.2. Voorbereidingsprocedure winningsplan Faan

Dit instemmingsbesluit van de minister met het ingediende geactualiseerde winningsplan Faan is voorbereid met de reguliere voorbereidingsprocedure uit Hoofdstuk 4 van de Awb omdat het een wijziging van ondergeschikte aard betreft. De wijziging leidt niet tot een andere beoordeling van de effecten en risico's, dan de beoordeling van het winningsplan uit 2008. De minister motiveert dit verder in Hoofdstuk 6 van dit besluit.

In de Mbw is opgenomen dat over een aanvraag advies moet worden ingewonnen over een winningsplan of een gewijzigd winningsplan. De minister heeft op grond daarvan advies gevraagd over de aanvraag aan:

- Staatstoezicht op de Mijnen (hierna: SodM) (artikel 127, eerste lid, sub b van de Mbw),
- TNO-AGE (hierna: TNO) (artikel 123, tweede lid van de Mbw),
- de Technische commissie bodembeweging (hierna: Tcbb) (artikel 35, tweede lid van de Mbw) en
- de betrokken decentrale overheden (artikel 34, vijfde lid van de Mbw).

Belanghebbenden die het niet eens zijn met dit besluit kunnen daartegen bezwaar maken. Meer informatie over het indienen van bezwaar staat onderaan dit besluit.

4. Adviezen

De volgende adviseurs hebben advies gegeven over de aanvraag:

- TNO heeft op 7 september 2020 advies uitgebracht (kenmerk: AGE 20-10.079).
- SodM heeft op 10 september 2020 advies uitgebracht (kenmerk:ADV-5551/20192733).
- De Tcbb heeft op 16 november 2020 advies uitgebracht (kenmerk: TCBB/20285311).
- Het college van gedeputeerde staten van de provincie Groningen heeft op 16 december 2020 advies uitgebracht (kenmerk: 2020-115876).
- Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Westerkwartier heeft op 16 december 2020 advies uitgebracht (kenmerk: 196948446).
- Het bestuur van het waterschap Noorderzijlvest heeft op 17 december 2020 advies uitgebracht (kenmerk: Z/20/043161).

Naast de aanvraag van NAM hebben de betrokken decentrale overheden ook de adviezen van SodM, TNO en de Tcbb ontvangen en het concept-instemmingsbesluit van de minister.

5. De aanvraag: feiten en berekeningen

De gaswinning vindt plaats volgens een winningsplan waarmee de minister heeft ingestemd. In een winningsplan worden onder meer gegevens opgenomen over de verwachte hoeveelheid gas die in totaal gewonnen kan worden en hoe lang de gaswinning gaat duren. Ook de effecten op de omgeving worden in een winningsplan beschreven.

Hieronder wordt op hoofdlijnen beschreven wat NAM in de aanvraag heeft opgenomen. Daarna volgen de adviezen van SodM, TNO en de Tcbb over de gepresenteerde feiten en berekeningen en de adviezen van de decentrale overheden voor zover zij betrekking hebben op de feiten en berekeningen. De beoordeling van de aangevraagde wijziging en de effecten daarvan op de omgeving, worden in Hoofdstuk 6 besproken. Adviezen ten behoeve van deze beoordeling door de minister komen ook in Hoofdstuk 6 aan de orde.

5.1 Productieduur en productievolume

De aanvraag

NAM vraagt om verlenging van de productieduur tot en met 31 december 2028 en om verduidelijking van het totale maximale productievolume. Dit is volgens NAM in totaal maximaal 884 miljoen Nm³ gas. NAM geeft aan dat dit valt binnen het toegestane maximum van 903 miljoen Nm³ gas, zoals op www.nlog.nl is gepubliceerd. NAM geeft tevens aan dat in de directe nabijheid van het gasveld Faan geen ander gebruik van de ondergrond is voorzien dat onmogelijk wordt gemaakt door de voortzetting van de gaswinning.

Advies SodM

SodM stelt vast dat in het geldende winningsplan uit 2008 een maximaal productievolume van 451 miljoen Nm³ gas is opgenomen. Het winningsplan meldde dat deze productievoorspelling enkel was gebaseerd op veldanalogen en seismiek. Daardoor heeft de productievoorspelling een hoge onzekerheidsmarge en er is geen duidelijke bovengrens vastgelegd. TNO heeft in 2018 het maximale productievolume voor het Faan gasveld bepaald op 903 miljoen Nm³. SodM adviseert om het maximale totale productievolume van 884 miljoen Nm³ gas op te nemen in het instemmingsbesluit.

5.2 Bodembeweging

Gaswinning in de diepe ondergrond kan bodembeweging tot gevolg hebben. Bodembeweging laat zich onderverdelen in bodemdaling en bodemtrilling. De aanvraag om instemming met een winningsplan of een gewijzigd winningsplan bevat altijd een onderzoek naar de bodemdaling en bodemtrilling die veroorzaakt kunnen worden. Alvorens de effecten van de verwachte bodembeweging te kunnen beoordelen is het noodzakelijk om vast te stellen of de gepresenteerde verwachtingen in de aanvraag reëel zijn.

5.2.1 Bodemdaling

Door gas te winnen daalt de druk in het gesteente waar het gas in zit opgesloten. Door de drukdaling zal deze gesteentelaag onder het gewicht van de erboven liggende lagen wordt samengedrukt. Dit wordt ook wel compactie genoemd. Doordat de gesteentelagen boven het gasveld mee dalen, ontstaat aan het aardoppervlak een bodemdalingssom. Hoe groot en hoe diep die

bodemdalingskom is, wordt berekend met de Geertsema en Van Opstal-methode en wordt gecontroleerd en nagerekend door TNO.

DGKE-WO / 20245162

De aanvraag

NAM geeft aan dat de bodemdaling door de gaswinning uit het gasveld Faan niet groter zal worden dan in het geldende winningsplan uit 2008 werd verwacht. Inclusief onzekerheid is de maximale nog te verwachten bodemdaling veroorzaakt door de gaswinning uit Faan minder dan 2 cm. De samengestelde bodemdaling door de gaswinning uit alle omliggende gasvelden tezamen, vanaf de start van de gaswinning tot het einde van de productie in 2028, bedraagt naar verwachting maximaal 6 cm boven het gasveld Faan.

Advies TNO

Het vigerende winningsplan uit 2008 gaat uit van een totale (maximale) bodemdaling van minder dan 4 centimeter als gevolg van gaswinning van het Faan gasveld. In het geactualiseerde winningsplan komt TNO, gebruikmakend van realistische parameters van het geactualiseerde winningsplan, uit op een totale (gemodelleerde) bodemdaling voor het Faan gasveld (excl. omliggende velden) van (ruim) minder dan 4 cm, conform het geldende winningsplan. De nog te verwachten bodemdaling blijft (ruim) minder dan 2 centimeter.

TNO is niet helemaal tevreden over de uitvoering van de berekening door NAM maar geeft aan dat het voor het eindresultaat niet uitmaakt. De diverse controleberekeningen maken dat duidelijk.

Advies SodM

Het geldende winningsplan uit 2008 beschrijft een maximale bodemdaling van minder dan 4 cm als gevolg van gaswinning uit het Faan veld en minder dan 6 cm als gevolg van gaswinning inclusief de omliggende velden. SodM vindt het onduidelijk of de onzekerheid van 2 cm al in deze voorspellingen is meegenomen.

De totale verwachte bodemdaling door gaswinning door de productie uit Faan en de omliggende velden is door NAM in de aanvraag berekend op minder dan 6 cm in het jaar 2050. NAM geeft geen bodemdalingsvoorspelling voor de totale bodemdaling door gaswinning uit alleen het veld Faan. Omdat NAM aangeeft dat 40% van de bodemdaling wordt veroorzaakt door gaswinning uit naburige velden, maakt SodM hieruit op dat de totale bodemdaling door gaswinning uit het Faan veld minder dan 4 cm zal bedragen.

TNO heeft een controleberekening uitgevoerd die laat zien dat de totale maximale bodemdaling door gaswinning uit het Faan veld minder dan 4 cm is. Op basis van deze informatie vindt SodM het aannemelijk dat de totale bodemdaling veroorzaakt door gaswinning uit het Faan veld minder dan 4 cm zal zijn op het diepste punt en de nog te veroorzaken bodemdaling door gaswinning uit het gasveld Faan maximaal nog 2 cm zal zijn. De totale bodemdaling boven Faan, veroorzaakt door alle gaswinningen in dit gebied tezamen, zal maximaal rond de 6 cm liggen.

SodM adviseert om een totale maximale bodemdaling door gaswinning uit het Faan veld van 4 cm vanaf begin van de winning op te nemen in het instemmingsbesluit.

DGKE-WO / 20245162

5.2.2 Bodemtrilling

Om het risico op bodemtrilling door gaswinning te bepalen wordt door de operator een seismisch risicoanalyse uitgevoerd op grond van de tijdelijke leidraad 'Methodiek voor risicoanalyse omtrent geïnduceerde bevingen door gaswinning' (hierna: SRA). De SRA methodiek is niet beperkt tot de 'seismische hazard' (seismische dreiging), maar bepaalt het daadwerkelijke seismische risico (effecten voor omwonenden op basis van veld-specifieke eigenschappen en geeft een richtlijn voor maatregelen die passend zijn bij de risicocategorie die uit de analyse volgt. Op grond van de SRA wordt een gasveld geclassificeerd in één van de drie risicocategorieën: categorie I, categorie II of categorie III. Hierbij is het risico op schade als gevolg van een beving in risicocategorie I het kleinst. De risicocategorie wordt bepaald door de combinatie van scores op ondergrondse (kans op optreden) en bovengrondse factoren (mogelijk effect van een beving) die de hoogte van het risico (kans x effect) kunnen beïnvloeden.

Aanvraag

NAM geeft in de aanvraag aan dat uit de SRA blijkt dat de kans op een beving niet verwaarloosbaar is en in de kansklasse tot 19% wordt ingedeeld. Op basis van de leidraad is vervolgens de theoretisch maximaal mogelijke beving berekend die uitkomt op 3.3 op de schaal van Richter. Tegenwoordig wordt de maximale bevingskracht veld-specifiek berekend in de SRA aan de hand van onder andere de breuken in de diepe ondergrond en de druk in het gasveld. Als de maximale bevingskracht groter is dan 2.5 op de schaal van Richter dan moet een risicomatrix worden opgesteld. In de risicomatrix worden zowel de ondergrondse factoren als de bovengrondse invloeden (zoals bevolkingsdichtheid en de aanwezigheid van dijken) meegenomen in de classificatie van het risico. NAM geeft aan dat uit de opgestelde risicomatrix blijkt dat het seismisch risico voor het gasveld Faan in risicocategorie I valt, hetgeen inhoudt dat er een klein risico op lichte schade en een zeer klein risico op matige schade bestaat. Volgens NAM blijft monitoring van de seismische activiteit via het monitoringsnetwerk van het KNMI voldoende.

Advies TNO

TNO heeft de door NAM opgestelde SRA gecontroleerd en stemt in met de resultaten. Ook heeft TNO de inputparameters voor de invloedfactoren van de risicomatrix gecontroleerd en nagerekend en classificeert het Faan gasveld, net als NAM, in seismisch risicocategorie I.

Advies SodM

SodM stelt vast dat er geen historische bevingen zijn toegeschreven aan het Faan gasveld. NAM heeft in de SRA berekend dat het risico op een beving niet verwaarloosbaar is (categorie tot 19%). Conform de leidraad is vervolgens de realistisch sterkste beving (hierna: Mmax) voor het veld berekend via twee methoden. Deze twee berekeningen laten een Mmax zien van 2.7 en 3.3 op de schaal van Richter. Aangezien de Mmax hoger is dan 2.5 is een risicomatrix opgesteld. NAM heeft de risicomatrix uitgevoerd en classificeert het gasveld Faan

in categorie I, de laagste risicocategorie van de SRA richtlijn. SodM geeft aan dat TNO de inputparameters en de berekeningen heeft gecontroleerd en nagerekend en het Faan gasveld eveneens classificeert in risicocategorie I. SodM onderschrijft dit.

SodM stelt vast dat met het seismisch monitoringsnetwerk van het KNMI in de omgeving van het Faan gasveld bevingen vanaf 0.5 op de schaal van Richter goed gelokaliseerd kunnen worden (KNMI-rapport Monitoring induced seismicity in the North of the Netherlands van 2012).

Advies Tcbb

Op basis van de haar ter beschikking staande gegevens ondersteunt de Tcbb de beoordeling van SodM en TNO-AGE dat het seismisch risico onveranderd in de laagste risicocategorie van de huidige leidraad valt (categorie I). Plaatsing in de laagste risicocategorie (categorie 1) houdt in dat de kans op bevingen door gaswinning en de schade als gevolg daarvan beperkt is. Mocht er toch een geïnduceerde aardbeving optreden dan is de schade die daardoor eventueel ontstaat voor het merendeel van cosmetische aard met een kleine kans op lichte constructieve schade.

Het huidige KNMI netwerk kan in de omgeving van voornoemde voorkomens aardbevingen meten vanaf 0.5 en 1.0 op de schaal van Richter. De Tcbb acht het bestaande seismische netwerk van het KNMI in combinatie met de in het gebied geïnstalleerde versnellingsmeters voldoende voor de monitoring van seismische activiteit in het gebied.

6. Beoordeling van de aanvraag

De minister beoordeelt of hij kan instemmen met het geactualiseerde winningsplan aan de hand van de in artikel 36 van de Mbw opgenomen toetsingsgronden en of hij aan zijn instemming voorschriften of beperkingen moet verbinden. Ook beoordeelt de minister of de actualisatie leidt tot een andere beoordeling van de effecten en risico's dan bij het geldende winningsplan.

6.1 Planmatig gebruik of beheer van delfstoffen

De minister heeft beoordeeld of de gaswinning op grond van het gewijzigde winningsplan nog steeds als planmatig beoordeeld kan worden als bedoeld in artikel 36 van de Mbw. Bij planmatig gebruik en beheer van de ondergrond is er sprake van een efficiënte winning van de delfstof, waarbij de wijze waarop het gas wordt gewonnen, het tempo waarmee en de hoeveelheid te winnen gas van belang kunnen zijn. In het kader van het planmatig beheer vindt de minister het van belang dat van het technisch winbare gas in een gasveld, mits veilig, een zo hoog mogelijk percentage ook daadwerkelijk wordt gewonnen en dat een ander gebruik van de ondergrond niet op voorhand onmogelijk wordt gemaakt.

De minister stelt vast dat door de aangevraagde verlenging van de productieperiode voor het gasveld Faan, de wijze van winning niet verandert ten opzichte van het winningsplan uit 2008 en dat de verlenging van de productieperiode voorkomt dat winbaar gas achterblijft. De minister stelt ook vast

dat geen andere gebruiksvormen van de ondergrond zijn voorzien, zodat de verlenging van de productieperiode geen andere gebruiksvorm van de ondergrond ongewenst onmogelijk maakt.

DGKE-WO / 20245162

De minister constateert dat in het voorliggende winningsplan de twee bestaande boringen worden genoemd en er voorzien is in een eventuele extra boring om de totale maximale gasproductie van 884 miljoen Nm³ te produceren.

Advies TNO

TNO stelt vast dat NAM 534 miljoen Nm³ geproduceerd heeft uit het gasveld Faan tot en met 2018. Het oorspronkelijk aanwezige gasvolume werd op 1.424 miljoen Nm³ geschat (Statische GIIP). Momenteel is het winningspercentage daarmee 38% van het oorspronkelijk geschatte gasvolume. De huidige aanvraag betreft het aanpassen van de einddatum naar uiterlijk 2028 waarbij het verwachte winningspercentage wordt geschat op 42%. Alleen in het hoge productiescenario, waarin wordt aangenomen dat er een extra put in het Faan gasveld geboord wordt, kan een winningspercentage van 62% gehaald worden. TNO vindt het genoemde verwachte winningspercentage van 42% relatief laag in de beschreven geologische setting. De extra put, zoals genoemd in het high case scenario zou dit sterk kunnen verbeteren tot 62%. Uit oogpunt van effectieve winning is het volgens TNO aan te bevelen NAM te houden aan het boren van deze put, tenzij NAM aannemelijk kan maken dat dit economisch niet haalbaar is.

Advies provincie Groningen

De provincie verwijst in hun advies naar de recent door Provinciale Staten vastgestelde Nota ondergrond en adviseert de minister om niet in te stemmen met een nieuwe boring. De provincie adviseert op basis hiervan dat bestaande gasvelden kunnen blijven produceren conform de geldende winningsplannen en vanaf bestaande locaties en gaswinningsputten. De provincie constateert dat gaswinning in zijn algemeenheid en ook vanuit de kleine velden leidt tot veel maatschappelijke onrust en dat wil de provincie voorkomen. De provincie adviseert niet in te stemmen met het deel van het winningsplan over een nieuwe boring.

Beoordeling minister

De minister stelt vast dat de aangevraagde verlenging van de productieperiode en de genoemde optie tot het boren van een nieuwe put voorkomt dat er gas achterblijft dat via de bestaande put winbaar is. De minister stelt tevens vast dat TNO het verwachte winningspercentage van 42% relatief laag vindt. De extra put, zoals genoemd in het high case scenario zou dit kunnen verbeteren tot 62%. De minister is het eens met TNO dat het in principe de voorkeur verdient om een zo hoog mogelijk winningspercentage te behalen. Het past niet in de geest van de Mbw om specifiek voor te schrijven hoe een operator het gas moet winnen. De minister schrijft het winnen van gas door middel van een extra put in het gasveld Faan dan ook niet dwingend voor, maar zal ook niet, zoals de provincie adviseert, een nieuwe boring bij voorbaat verbieden. De minister benadrukt dat de in het winningsplan genoemde eventueel nieuw te boren put er alleen toe kan dienen om de winning mogelijk te maken zoals beschreven in het winningsplan. Bijvoorbeeld wanneer bestaande putten niet meer goed werken of onvoldoende winnen. Tevens kan een eventueel nieuwe put alleen geboord worden naar de reservoirs zoals in

het winningsplan beschreven en de totale productie moet binnen de volumes van het winningsplan blijven. De beoordeling van de boring vindt plaats in de omgevingsvergunning en SodM houdt toezicht op het werkprogramma dat NAM voorafgaand aan de boring indient bij SodM. Te zijner tijd wordt de veilige uitvoering van de boring en de effecten op de omgeving van deze werkzaamheden beoordeeld. Toekomstige boringen die in het winningsplan genoemd staan, geven de minister informatie over de inspanningen die de vergunninghouder verricht om te komen tot een zo efficiënte, doch veilige winning van het gas. De minister merkt derhalve op dat de NAM op grond van hun winningsvergunning verder zal moeten onderzoeken of het resterende gas ook gewonnen kan worden.

De minister stelt ook vast dat geen andere gebruiksvormen van de ondergrond zijn voorzien, zodat de verlenging van de productieperiode geen andere gebruiksvorm van de ondergrond ongewenst onmogelijk maakt.

De minister benadrukt dat aan het begin van een gaswinning niet exact voorspelbaar is, hoeveel gas uit een gasveld gewonnen kan worden. Daarom werd in winningsplannen die voor 2017 werden ingediend, een onzekerheidsmarge gehanteerd op de productievoorspellingen. Zoals SodM en TNO vaststellen, is in het geldende winningsplan Faan uit 2008 geen duidelijke bovengrens aan het maximale productievolume gesteld en geen duidelijke onzekerheidsmarge, zodat de maximaal te produceren hoeveelheid gas onduidelijk is. Inmiddels is die duidelijkheid er wel, mede door gegevens die zijn verkregen door de gaswinning zelf. Daarom is het wenselijk om nu het maximale totale productievolume vast te leggen op 884 miljoen Nm³. De minister constateert dat dit productievolume valt binnen het door TNO in 2018 bepaalde maximale productievolume van 903 miljoen Nm³ en dat geen sprake is van een verruiming of vergroting van het productievolume.

Gezien bovenstaande concludeert de minister dat de door NAM aangevraagde verlenging van de productieperiode voor het gasveld Faan tot en met 31 december 2028 voor een maximaal productievolume van 884 miljoen Nm³ planmatig is.

Aard van de wijziging

De minister stelt vast de aangevraagde verlenging van de productieperiode niet leidt tot een andere beoordeling van de effecten van de wijze van winning, alsmede daarmee verband houdende activiteiten, omdat de wijze van winning niet wijzigt ten opzichte van het winningsplan uit 2008.

6.2 Veiligheid van omwonenden en het voorkomen van schade aan gebouwen of infrastructurele werken of de functionaliteit daarvan

Bodemdaling

De minister benadrukt dat bodemdaling door gaswinning zich manifesteert aan de oppervlakte in de vorm van een zeer platte schotel met een zeer geringe helling. Deze bodemdaling komt zeer geleidelijk en gelijkmatig tot stand gedurende vele jaren. Bodemdaling door gaswinning in de diepe ondergrond kan geen directe schade aan gebouwen, bouwwerken en infrastructuur veroorzaken. Schade kan wel worden veroorzaakt door bijvoorbeeld inklinking van de ondiepe ondergrond

door extreme droogte. In dat geval kan de ondiepe ondergrond ongelijkmatig inklinken waardoor scheefstand van gebouwen veroorzaakt kan worden.

DGKE-WO / 20245162

De minister stelt vast dat in het winningsplan uit 2008 een bodemdaling werd verwacht van minder dan 4 cm door de gaswinning uit het veld Faan en minder dan 6 cm door alle gaswinningen in de nabijheid tezamen. De aangevraagde verlenging van de productieperiode brengt geen verandering teweeg in deze maximale bodemdalingsprognose zoals SodM en TNO bevestigen in hun adviezen. De minister zal om die reden de maximale cumulatieve bodemdaling van 6 cm voor deze velden blijven hanteren waarvan maximaal 4 cm door de gaswinning uit het gasveld Faan, gerekend vanaf het begin van de winning.

De Tcbb adviseert dat bij een te verwachten bodemdaling van minder dan 6 cm naar het oordeel van de Tcbb redelijkerwijs geen schade aan gebouwen in of nabij het winningsgebied wordt verwacht. Gelet op de aard en omvang van de beoogde winning is daarbij naar het oordeel van de Tcbb in het winningsplan voorzien in een adequate monitoring van bodemdaling. De Tcbb ziet dan ook geen aanleiding om aanvullende maatregelen te adviseren.

Advies gemeente Westerkwartier

De gemeente maakt zich zorgen over de gevolgen van bodemdaling, zowel voor de waterhuishouding als voor de infrastructuur en de negatieve gevolgen van bodemdaling op de klimaatadaptatie en -mitigatie. De gemeente geeft aan dat zij de klimaatverandering verder wil beperken en de omgeving daarop wil aanpassen. Bodemdaling door menselijke interventies maakt dit moeilijker en duurder.

De minister concludeert, mede op basis van de adviezen van TNO en de Tcbb, dat de bodemdalingsprognose zorgvuldig tot stand is gekomen. De bodemdaling is dermate gering dat hierdoor geen nadelige gevolgen veroorzaakt zullen worden voor de veiligheid van de omwonenden of infrastructuurle werken of de functionaliteit daarvan. De minister begrijpt de zorgen van de gemeente maar stelt vast dat er geen reden is om te vrezen voor negatieve gevolgen voor infrastructuurle werken of de verwezenlijking van de klimaatopgave van de gemeente.

Bodemtrilling

De minister stelt vast dat het risico van een bodemtrilling voor het Faan gasveld volgens het winningsplan uit 2008 werd geclassificeerd als een veld met een geringe kans op bodemtrilling.

Tot 2016 was de SRA methodiek nog niet beschikbaar en werd het seismisch risico ingedeeld in drie categorieën A, B en C. Daarbij gold de volgende indeling: categorie A gold voor de gasvelden Groningen, Bergermeer en Roswinkel, waar bevingen met een kracht van 3.0 op de schaal van Richter en hoger zijn opgetreden, categorie B gold voor andere velden waar lichte aardbevingen met magnitudes kleiner dan 3.0 zijn opgetreden en categorie C gold voor gasvelden waar geen aardbevingen zijn geregistreerd. Aan de hand van de eigenschappen van een gasveld werden dus uitspraken gedaan over de kans op beven van dat gasveld. Gasvelden die nog niet hadden gebeefd, zoals bij het Faan gasveld het

geval is, vielen in categorie C en kregen een geringe kans op een bodemtrilling toegekend.

DGKE-WO / 20245162

Voor wat betreft de sterkte van de theoretisch maximaal mogelijke trilling werd op grond van een studie van het KNMI uit 2004 in oudere winningsplannen veelal aangegeven dat eventuele door gaswinning in Nederland veroorzaakte aardbevingen niet zwaarder zouden zijn dan maximaal 3.9 op de schaal van Richter. De maximale beving werd daarmee niet veld-specifiek gemaakt, maar kon voor de gasvelden ook niet worden uitgesloten.

Al in 1998 heeft KNMI beschreven wat de te verwachten intensiteit is van een aardbeving die is veroorzaakt door gaswinning. Deze analyse toonde (kwalitatief) aan dat in het ernstigste geval in de nabijheid van het gasveld lichte, niet-constructieve schade kon optreden aan meerdere gebouwen en matige schade (bedoeld wordt scheuren in muren tot constructieve schade in het uiterste geval) aan enkele gebouwen.

Uit de door NAM opgestelde SRA blijkt dat het gasveld Faan in de laagste categorie (categorie I) is ingeschaald. De minister concludeert, mede op basis van de adviezen van SodM, TNO en de Tcbb, dat de SRA zorgvuldig tot stand is gekomen en dat de aangevraagde verlenging van de productieperiode feitelijk geen groter seismisch risico tot gevolg heeft dan in het winningsplan uit 2008 is berekend. Wel wordt tegenwoordig het seismisch risico veld specifiek berekend en ingedeeld in risicocategorieën aan de hand van de door SodM opgestelde methodiek voor seismisch risico analyse.

Het seismisch monitoringsnetwerk van het KNMI kan in de omgeving van het Faan gasveld bevingen lokaliseren met een kracht vanaf 0.5 op de schaal van Richter en is ruim voldoende gezien het seismisch risico.

Versnellingsmeters

De minister heeft in zijn brief aan de Tweede Kamer van 21 december 2018 (Kamerstukken II 2017/18, 32849, nr. 156), aangegeven dat de opname van de bouwkundige staat van bouwwerken is geïntroduceerd om de vaststelling of een gebouwschade is toe te rekenen aan een mijnbouwactiviteit, te vereenvoudigen. In het Tcbb-advies van 6 september 2018 ((bijlage bij de brief van de minister van 21 december 2018) wordt echter aangegeven dat het nut van een bouwkundige opname beperkt is. In haar advies raadt de Tcbb het (bij)plaatsen van versnellingsmeters in het effectgebied aan, omdat juist de grootte van de bodemtrilling de omvang van de eventuele schade bepaalt. Naast geofoons, die in de ondergrond meten of er een beving plaatsvindt, zijn versnellingsmeters een goed instrument om de grondtrillingen aan de oppervlakte te meten. Met deze gegevens uit het KNMI-netwerk, kan worden bepaald of er een beving is geweest in de diepe ondergrond en hoever de trillingen aan de oppervlakte reikten. Aan de hand van die gegevens kan eenvoudiger en sneller worden bepaald of gemelde schades door de mijnbouwactiviteit (kunnen) zijn veroorzaakt.

De minister zet sinds 2019 vooral in op de aanwezigheid van voldoende versnellingsmeters in het effectgebied van een gasveld en de aansluiting daarvan op het seismografisch meetnetwerk van het KNMI. Door de minister wordt

zorgvuldig beoordeeld of het verplicht aanbrengen van meetapparatuur zinvol is. Zoals de Tcbb ook adviseert in haar brief van 6 september 2018 moet monitoring technisch zinvol zijn, en de resultaten moeten leiden tot nuttige informatie voor de inwoners en niet tot onnodige onrust. De gemeenten zijn door de minister bij brief van 21 december 2018 op de hoogte gesteld van de gewijzigde inzichten over het nut van de bouwkundige opname.

Zoals NAM in de aanvraag aangeeft is het belangrijk om meer duidelijkheid te krijgen over grondversnellingen bij bewoning. NAM zorgt daarom in de dichtbevolkte gebieden boven of rondom het gasveld voor tenminste één versnellingsmeter. NAM geeft aan dat het netwerk van versnellingsmeters in de omgeving van het gasveld Faan toereikend is.

Advies provincie Groningen

De provincie geeft aan dat ook voor de provincie de veiligheid van mijnbouwactiviteiten voorop staat. Het begrip veiligheid is wat de provincie betreft onder te verdelen in objectieve veiligheid en subjectieve veiligheid op alle facetten van de winning. De provincie onderkent dat de objectieve veiligheid ten opzichte van de reeds geruime tijd vergunde situatie niet zal afnemen, nu er minder gewonnen mag worden dan eerst was voorzien. De provincie geeft aan dat daarentegen de subjectieve veiligheid, waaronder de maatschappelijke zorg, bij het zich mogelijk voordoen van een nieuwe boring in dit gasveld, afneemt.

Beoordeling minister

De minister heeft begrip voor de maatschappelijke zorgen die er zijn in de provincie Groningen ten aanzien van gaswinning. Het draagvlak voor gaswinning is vanwege de veelheid van aardbevingen uit het Groningenveld, de veroorzaakte schade en de stagnerende afhandeling laag, zoals de provincie aangeeft in de Nota ondergrond. De minister kan echter een aanvraag voor een klein gasveld niet vergelijken met het Groningenveld, daarvoor zijn de eigenschappen van het gasveld en de omstandigheden te verschillend. De minister doet wel een beroep op de NAM om te investeren in goede informatievoorziening over kleine gasvelden zoals Faan, transparant te zijn over verschillen en/of overeenkomsten met het Groningenveld en in overleg te treden met de provincie indien de in het winningsplan benoemde optie voor een extra boring wordt uitgewerkt.

Het gasveld Faan is een klein gasveld, waaruit in totaal maximaal 884 miljoen Nm³ geproduceerd zal worden. Omdat de maximaal sterkst mogelijke beving 3.3 op de schaal van Richter kan bedragen, en de ondiepe ondergrond voor meer dan 60% uit slappe grond bestaat, acht de minister het van belang dat eventuele trillingen in het gasveld Faan aan de oppervlakte goed gemeten kunnen worden middels versnellingsmeters. Op die manier kan eenvoudiger en sneller worden vastgesteld of een eventuele schade is veroorzaakt door de gaswinning uit het gasveld Faan.

De minister stelt vast dat het meetnetwerk van het KNMI bestaat uit seismografische meetapparatuur in Kommerzijl, Ruigewaard, Gaarkeuken, Oldehove, Den Ham en nabij Aduard. De minister is het met NAM eens dat de grondversnelling goed gemeten moet kunnen worden in dichtbevolkte gebieden boven of rondom het gasveld. Gelet op de afspraak die de minister heeft gemaakt

met de Tweede Kamer over intensievere monitoring acht de minister het noodzakelijk dat nabij de woonkern Zuidhorn een versnellingsmeter geplaatst wordt die aangesloten wordt op het seismische meetnetwerk van het KNMI.

De minister ziet op grond van de verwachte bodemdaling en het seismisch risico verder geen aanleiding om de aangevraagde voortzetting van de gaswinning uit het gasveld Faan te weigeren of daaraan beperkingen te verbinden, uit het oogpunt van het belang van de veiligheid van omwonenden en het voorkomen van schade aan gebouwen of infrastructurele werken of de functionaliteit daarvan.

Aard van de wijziging

De minister stelt vast de aangevraagde verlenging van de productieperiode niet leidt tot een andere beoordeling van de effecten van bodembeweging, omdat de bodemdaling noch het risico op bodemtrilling wijzigt ten opzichte van het winningsplan uit 2008. Ook hebben zowel de bodemdaling als het risico op bodemtrilling geen andere of grotere effecten dan in het winningsplan uit 2008 zijn beschreven.

6.3 Natuur en milieu

Natuur

NAM heeft in de aanvraag beschreven dat er in de directe omgeving van het gasveld Faan geen Natura 2000-gebieden liggen. Enkele kilometers ten noordwesten van Faan ligt het Lauwersmeergebied en enkele kilometers ten zuiden van Faan ligt het gebied Leekstermeer. Beide natura 2000-gebieden zijn vogelrichtlijngebieden waar met name de moerasfunctie wordt gestimuleerd voor vogelsoorten die afhankelijk zijn van waterriet. De zeer beperkte bodemdaling die optreedt als gevolg van de gasproductie Faan reikt volgens NAM niet tot onder deze Natura 2000-gebieden.

Milieu

NAM geeft in de aanvraag aan dat zij de gaswinningsinstallaties zo bouwt, onderhoudt en beheert dat het risico op bodem-/grondwaterverontreiniging verwaarloosbaar klein is. Het Activiteitenbesluit en de omgevingsvergunning bevatten regels hieromtrent die door NAM worden nageleefd. Gevaar voor de volksgezondheid door het optreden van incidenten is niet te verwachten.

Advies SodM

SodM heeft gekeken naar de mee geproduceerde stoffen, het afblazen of affakkelen van koolwaterstoffen en het gebruik van hulpstoffen. Advisering over andere nadelige gevolgen voor het milieu vindt plaats bij andere vergunningen dan dit winningsplan. SodM vindt op basis van de informatie in de aanvraag aannemelijk dat het risico op nadelige gevolgen voor het milieu beperkt is en ziet daarom geen aanleiding om aanvullende voorwaarden op dit punt te adviseren.

Advies waterschap Noorderzijlvest

Het waterschap adviseert de minister om niet in te stemmen met een eventuele extra boring omdat bij boringen altijd het risico bestaat dat vervuilende stoffen in het milieu terechtkomen. Dat kan leiden tot verslechtering van de waterkwaliteit

en dat het waterschap de doelstelling op het gebied van waterkwaliteit niet kan behalen. Als niet instemmen met de extra boring geen optie is adviseert het waterschap zodanige voorwaarden aan het instemmingsbesluit te verbinden dat het risico op directe verontreiniging van grondwaterlichamen en indirecte verontreiniging van oppervlaktewater wordt geminimaliseerd.

Beoordeling

Voor bodemtrilling geldt dat alleen uitzonderlijk zware trillingen gevolgen kunnen hebben voor natuur en milieu. Dat is bij gaswinning uit het veld Faan niet aan de orde. Bodemdaling kan de waterhuishouding beïnvloeden. Door bodemdaling kan het waterpeil relatief hoger komen te staan dan voor de gaswinning. Dit kan een vernattend effect hebben op natuurgebieden. Het waterschap kan deze effecten tegengaan door aanpassing van het waterpeil. De geringe toekomstige bodemdaling door de voortzetting van de gaswinning uit het veld Faan, zal echter naar verwachting geen andere of grotere effecten op natuur en milieu veroorzaken dan in het geldende winningsplan uit 2008 is beschreven.

De minister constateert dat de effecten op de natuur en het milieu niet anders worden door de voortzetting van de gaswinning tot 2028, dan in het geldende winningsplan uit 2008 reeds waren beschreven. De minister ziet daarom geen aanleiding om de aanvraag te weigeren of daaraan voorschriften of beperkingen te verbinden.

Voor wat betreft de mijnbouwlocatie van waaruit de productie plaatsvindt uit het gasveld Faan, heeft de afweging van de bovengrondse gevolgen van het in werking hebben van de mijnbouwrichting op natuur en milieu reeds plaatsgevonden in het kader van de omgevingsvergunningen voor die gaswinningsinstallaties. De minister constateert op basis van het advies van SodM dat de mee geproduceerde stoffen, het afblazen of affakkelen van koolwaterstoffen en het gebruik van hulpstoffen geen andere effect hebben op natuur en milieu dan in 2008 reeds is beoordeeld.

De minister benadrukt dat de beoordeling van de effecten van een eventuele boring ook plaatsvinden in het kader van een omgevingsvergunning, die daarvoor aangevraagd dient te worden als NAM een nieuwe boring wil doen. De beoordeling van de risico's en de eventuele inkadering daarvan vinden in dat kader plaats. De minister geeft in dit instemmingsbesluit geen inhoudelijke beoordeling over het al dan niet plaatsen van een extra boring. De minister heeft de eventuele extra boring wel betrokken in de beoordeling van het planmatig beheer en aan het beleid ten aanzien van gaswinning uit kleine velden. De minister stelt vast dat het winnen van gas uit het bestaande veld Faan planmatig is, ook als daar een extra boring voor nodig is.

Aard van de wijziging

De minister stelt vast de aangevraagde verlenging van de productieperiode niet leidt tot een andere beoordeling van de effecten op natuur en milieu, omdat deze effecten niet zijn gewijzigd ten opzichte van het winningsplan uit 2008.

6.4 Bespreking overige onderwerpen

DGKE-WO / 20245162

Advies provincie Groningen

De provincie Groningen vraagt de minister om de grote bezorgdheid die er leeft onder de bevolking over alle mijnbouwactiviteiten in het desbetreffende gebied en over de afhandeling van eventuele schade ten gevolge van deze activiteiten mee te wegen in zijn besluitvorming en zorg te dragen voor een rechtvaardige schaderegeling.

Advies gemeente Westerkwartier

De gemeente geeft aan dat zij wil voorkomen dat de sluiting van het Groningenveld leidt tot een verschuiving van de problematiek door plannen voor opslag van gas in het gasveld Grijpskerk. De gemeente wil dat de minister serieus rekening houdt met de gevoeligheid van het gaswinningsdossier voor de inwoners van de gemeente Westerkwartier.

Advies waterschap Noorderzijlvest

Het waterschap adviseert de minister rekening te houden met de bezorgdheid die er leeft onder de bevolking over alle mijnbouwactiviteiten en over de eventuele afhandeling van schade. Het waterschap verzoekt zorg te dragen voor een rechtvaardige schaderegeling.

Beoordeling van de adviezen op de overige onderwerpen

De minister is zich bewust van de omgeving waarin de mijnbouwactiviteiten plaatsvinden en heeft begrip voor de genoemde adviespunten. Bij de beoordeling van deze overige onderwerpen is het van belang te weten dat de aanvraag wordt getoetst en gewogen aan de in artikel 36 van de Mbw opgenomen toetsingsgronden. Uitsluitend die onderdelen van een advies die zien op deze wettelijke toetsingsgronden, kunnen door de minister bij zijn besluit worden betrokken en kunnen eventueel leiden tot voorschriften aan het besluit. Onderdelen van een advies die zien op andere zaken dan waar de wettelijke toetsingsgronden op zien, kunnen niet in de afweging van de minister worden betrokken en kunnen geen grond vormen voor het weigeren van instemming of het opnemen van voorschriften. Wel geeft de minister hierna uitleg over en antwoord op vragen en opmerkingen over andere onderwerpen.

De minister begrijpt de zorgen van de inwoners over de mijnbouwactiviteiten in de omgeving. Elke aanvraag wordt echter getoetst aan de gronden die in artikel 36 van de Mbw worden genoemd, waaronder de veiligheid van de inwoners. Dat zal bij de uiteindelijke plannen voor de gasopslag Grijpskerk niet anders zijn.

Schadeprocedure

De minister benadrukt dat omwonenden die denken schade te hebben door bodembeweging als gevolg van de gaswinning uit het gasveld Faan, vanaf 1 juli 2020 hun schadeclaim kunnen indienen bij de onafhankelijke landelijke Commissie Mijnbouwschade (zie ook de website van de commissie: www.commissiemijnbouwschade.nl). De landelijke Commissie Mijnbouwschade zal de schademeldingen onderzoeken en beoordelen of de schade is veroorzaakt door de mijnbouwactiviteit in het gasveld. Daarmee worden inwoners ontzorgd als het gaat om de bewijslast van een gemelde schade.

7. Eindbeoordeling

Gelet op artikel 36, eerste lid van de Mbw komt de minister tot de volgende beoordeling van het verzoek tot instemming met het geactualiseerde winningsplan Faan.

De minister concludeert dat de wijziging van de productieperiode tot en met 31 december 2028 en de vastlegging van het totale maximale productievolume van 884 miljoen Nm³, alsmede een eventueel separaat te vergunnen extra boring om het maximale productievolume te behalen niet leiden tot een andere beoordeling van de in artikel 36 van de Mbw genoemde belangen dan in zijn instemmingsbesluit van 5 december 2008. De minister ziet geen reden de aangevraagde actualisatie van het winningsplan Faan op grond van die belangen geheel of gedeeltelijk te weigeren of daaraan beperkingen te verbinden.

De minister constateert dat bij de beoordeling van het geactualiseerde winningsplan naar voren is gekomen dat het aanpassen van de productieperiode een kleine wijziging betreft die geen andere effecten veroorzaakt dan in het winningsplan uit 2008 zijn beschreven.

De minister concludeert dan ook op grond van artikel 34, vierde lid, onder b van de Mbw dat de aangevraagde actualisatie een wijziging van ondergeschikte aard is omdat zij niet leidt tot een andere beoordeling van:

- de effecten van de wijze van gaswinning,
- de effecten van bodembeweging als gevolg van de gaswinning en van de maatregelen ter voorkoming van schade door bodembeweging en
- de risico's voor omwonenden, gebouwen en infrastructurele werken of de functionaliteit daarvan.

Gelet hierop is dit instemmingsbesluit voorbereid met de reguliere procedure uit Hoofdstuk 4 van de Awb.

8. Besluit

Gelet op de inhoud van het op 6 maart 2019 door NAM ingediende geactualiseerde winningsplan Faan en de hierover ingewonnen adviezen;

en

gelet op artikel 34, derde lid, en artikel 36, van de Mijnbouwwet;

stemt de minister van Economische Zaken en Klimaat in met het geactualiseerde winningsplan van 6 maart 2019 met een looptijd tot en met 31 december 2028, voor een totale maximale productie van 884 miljoen Nm³;

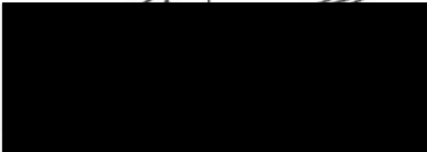
en

verbindt de minister het volgende voorschrift aan dit besluit:

Artikel 1 Versnellingsmeters

NAM plaatst binnen 12 maanden na het onherroepelijk worden van dit besluit een versnellingsmeter nabij Zuidhorn, waarbij de plek in overleg met het KNMI wordt gekozen, en zorgt voor aansluiting van die versnellingsmeter op het meetnetwerk van het KNMI.

De Minister van Economische Zaken en Klimaat,
namens deze,

MT-lid Directie Warmte en Ondergrond

Bezwaar maken?

Tegen dit besluit kan binnen zes weken na bekendmaking van dit besluit een bezwaarschrift worden ingediend, door degene wiens belang rechtstreeks bij dit besluit is betrokken.

Het bezwaarschrift moet worden ingediend bij de minister van Economische Zaken en Klimaat, directie Wetgeving en Juridische Zaken, Postbus 20401, 2500 EK Den Haag en bevat ten minste:

- de naam en het adres van de indiener;
- de datum van ondertekening;
- het kenmerk of een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht;
- de gronden van het bezwaar.